

İZMİR İLİ URLA İLÇESİ YAĞCILAR MAHALLESİ ASBEST MARUZİYETİ

DR.EŞREF ATABEY

Tıbbi Jeoloji Uzmanı / Asbest Söküm Uzmanı

Urla ilçesi Yağcılar Mahallesi 4 km güneyindeki Zongurluboğaz Derede, 1987-1992 yılı arasında işletilmiş bir krizotil asbest yatağı bulunur. 1992 yılında 10 yıllığına talk cevheri işletilmesi için ruhsat alınmış. Yatakta, asbest çıkarılması için yarmalar açılmış, galeriler sürülmüş. Ekonomik bulunmayarak 1999 yılında madeni terk etmek için başvurulmuş ve 2004 yılında ruhsat iptal edilmiş. Yatakta %10 asbest olup, lif uzunlukları 2-8 mm'dir. 3.000 ton mümkün rezerv vardır. İşletildiği yıllarda 300 ton üretim yapılmıştır.

Jeolojik olarak sahanın en eski kaya birimi Paleozoik yaşlı muskovit-kuvars şistlerle temsil edilir. Bu birimle kontakta olan, Kretase yaşlı genellikle gri renkli masif ve tabakalı rudistli kireçtaşı kaya birimi yer alır. Yağcılar ve çevresinde görülen Eosen yaşlı kaya birimi konglomera, kumtaşı, marn, kil ve volkanik tüflerle, kireçtaşı seviyelerini ihtiva eder. Miyosen yaşlı görsel kaya birimi ile örtülmüşlerdir. Açılma çatlaklarında bazaltik lav akma ürünleri olup, bazalt sütunları yaygındır. Bazaltlar, Miyosen'den sonra gelişen volkanik faaliyetlerin ürünüdür.

Krizotil asbest yatağının bulunduğu serpantinitle, Kretase tabakaları arasında yüzeylenmiştir. Krizotil asbest, serpantinitle içerisinde damar ve bantlar halinde oluşmuştur.

ASBEST YATAĞININ ŞİMDİKİ DURUMU VE ÖNLEMLER

27 Mayıs 2019 tarihinde yerinde yapılan incelemede; yarma ve galerilerin öyle bırakıldığı, galeri ağzının ve yarmaların kapatılmadığı, öğütülmüş olan asbest lifleri ve serpantinle karışık malzemenin yıkık bina içinde bırakıldığı görülmüştür. Asbest liflerinin çevreye ve havaya karışma riski bulunmaktadır. Güneyden kuzey yönüne doğru esen kuvvetli rüzgarların asbest liflerini gerek 4 km kuzeyindeki Yağcılar Mahallesi ve gerekse 1.5 km doğusundaki Demirciler Mahallesi etkisi altına alma tehlikesi taşımaktadır.

Asbest lif ve tozlarının uzun süre solunduğunda akciğer zarı kanseri (Mezotelyoma) nedeni olduğu bilinmektedir.

Önlem olarak,

1- Asbest yatağında açılmış olan yarmaların üzeri kapatılmalıdır.

2- Açılmış olan galerinin ağzı kapatılmalıdır.

3- Ocaktan çıkarılarak yığın halinde bırakılan, asbest lifi içeren serpantin yığınları yarmaların ya da galeri içine taşınarak üstü örtülmelidir.

4- Yıkık bina içindeki asbest lifli, öğütülmüş malzeme, yarmaların ya da galeri içine taşınarak galeri ağzı kapatılmalıdır.

5- Asbest yatağına, galeri ve yarmaların olduğu yerlere,

"DİKKAT! KANSEROJEN ASBEST BULUNDUĞUNDAN, BU ALANDA KALMAYINIZ" ibareli uyarıcı levhalar konmalıdır.

Asbest çıkarılmış ve terk edilmiş galeri.

Asbest lifleriyle karışık serpantinitle, öğütülmüş malzeme.

Asbest lifleriyle karışık serpantinli, öğütülmüş malzeme (solda) ve asbest liflerinin görünümü (sağda).

ASBEST İŞLEME TESİSİ SON DURUMU VE ÖNLEMLER

Yağcılar Mahallesi kuzey girişinde sağ tarafta, asbest işleme değirmeni bulunan, öğütme ve paketleme yapılan briket metruk bir bina bulunmaktadır. Zongurluboğaz Dereden çıkarılan asbest 1987-1992 yılları arasında bu binadaki değirmende öğütülerek işlenmiştir.

27 Mayıs 2019 tarihli yerinde yapılan incelemede; binanın kapı ve çatısının olmadığı, içerisinde asbest bulunan parçalanmış, dağınık halde birkaç çuvalın olduğu görülmüştür. Yağmur suyu etkisiyle çuvalların içindeki asbest ıslanarak çamurlaşmış, sonrasında kurumuş ve katılaşmış, asbest lifleri yıkanmadan dolayı belirgin hale gelmiştir. Bina içi zemininde dağılmış halde asbest lifleri bulunmaktadır. Bu lifler rüzgarla çevreye ve havaya karışmakta, Yağcılar mahalle halkının sağlığını tehdit etmekte ve tehlike oluşturmaktadır.

Ayrıca eski metruk briket yapının karşısındaki (Mahallenin kuzey girişi yolun sol kenarındaki) tarlada, işleme sırasında bir miktar asbest lifi içeren serpantinli malzeme stoklandığı belirtilmektedir. Bu asbestli serpantin kayaç parçaları yüzeyde görülmektedir.

Tekrar edersek, asbest lif ve tozlarının uzun süre solunduğunda akciğer zarı kanseri (Mezotelyoma) nedeni olduğu bilinmektedir.

Önlem olarak;

1- İçinde asbestli malzeme içeren eski briket metruk yapının ve asbest malzemenin "Asbestli Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkındaki Yönetmelik" hükümlerine uygun biçimde temizlenmesi ve kaldırılması gerekir.

2- Söz konusu tarla toprağının asbest lifi kapsayan serpantinli kayaç parçalarından temizlenmesi gerekir.

3- Bina kaldırıldıktan sonra,

"DİKKAT! KANSEROJEN ASBEST LİFİ BULUNABİLECEĞİNDEN, BU ALANDA ÇALIŞIRKEN TOZ MASKESİ KULLANINIZ" ibareli uyarıcı levhalar konmalıdır.

İçinde asbest bulunan parçalanmış çuvalar.

Yağmur ile yıkanmadan sonra kuruyup, sertleşmiş asbest (solda) ve asbest lifleri (sağda).

KAYNAKLAR

Atabey, E. 2009. Türkiye’de asbest, eriyonit, kuvars ve diğer mineral tozları ve etkileri. MTA Yerbilimleri ve Kültür Serisi: 6, 191s.
MTA.2009. Türkiye Yeraltı kaynakları (illere göre)-Yerbilimleri ve Kültür serisi-5.
MTA. 1972. Urla (İzmir) Yağcılar Köyü asbest zuhurları hakkında rapor.

YERİN ASBESTTEN TEMİZLENMESİ İÇİN SUÇ DUYURUSU

28 Eylül 2017 tarihinde Yağcılar mahallesinde yaşayan ve asbest içeren binanın bulunduğu parselin şimdiki sahibi olan Adnan Erdoğan, asbestin sağlık riski taşıdığı gerekçesiyle, temizlenmesi için, madeni mahalle girişindeki binada depolayıp, öğüten, işleyen ve sonrasında terk eden madenin ve yerin daha önceki sahibi İ. Y. hakkında suç duyurusunda bulunmuş.

Mahkeme, 2019 yılı Mayıs ayında söz konusu yerin asbestten temizlenmesi için Urla İlçe Çevre Müdürlüğüne gereği için bildirimde bulunmuş.

Urla İlçe Çevre Müdürlüğü de, suç duyurusunda bulunan Adnan Erdoğan’ın kirletilen alanın yerin şimdiki sahibi olduğunu “kirletilmiş yer kime aitse, öncesi dikkate alınmadan, yönetmelik gereği yerin sahibinin temizlemesi gerektiği hükmüne göre” Adnan Erdoğan’ın temizlemesi gerektiğini, bunun için 15 gün süre tanıdığını, aksi taktirde Adnan Erdoğan ve hissedarlarına ayrı ayrı 78.000 TL çevreyi KASTEN KİRLETMEKTEN para cezası kesileceğini bildirmiş.

Bunun üzerine Adnan Erdoğan; asbest temizleme işi ile yetkilendirilmiş bir firmaya 21.500 TL, kepçeye 500 TL vb. ücreti ödeyerek, 14 Haziran 2019 tarihinde söz konusu yeri asbestten temizletmiştir.

Asbesti orada bırakıp giden, çevreyi kirleten, insanların sağlığını tehlikeye sokan, söz konusu maden ve yerin önceki sahibi İ. Y. olduğu ve bilirkşi raporunda da sorumlu tutulduğunun belirtildiği halde, suç duyurusunda bulunan Adnan Erdoğan tarafından tüm masrafları kendisi karşılamak suretiyle “yerin asbestten temizlenmesi” işi yapılmış oldu.

En son zaman aşımı nedeniyle ve maden sahibi sorumlu tutulamayacağından dosya düşmüştür.